

УДК 342.97: 65.01

Руслан Скриньковський,*канд. екон. наук, доцент кафедри економіки підприємств та інформаційних технологій Львівського університету бізнесу та права***Антон Чубенко,***докт. юрид. наук, професор, директор Державного навчального закладу післядипломної освіти "Навчально-методичний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів з питань фінансового моніторингу в сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванням тероризму"*

ДІАГНОСТИКА КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗАХИСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

У статті представлено концептуальні засади діагностики конкурентного потенціалу підприємства на засадах бізнес-індикаторів з метою вирішення проблем правового регулювання захисту економічної конкуренції. Розкрито ключові прикладні аспекти юридичної відповідальності підприємства за порушення українського законодавства про захист економічної конкуренції.

Ключові слова: підприємство, конкурентний потенціал, економічна діагностика, правове регулювання захисту економічної конкуренції, юридична відповідальність, очікувана корисність від злочину.

Постановка проблеми. Реалії сьогодення засвідчують, що невід'ємною складником розвитку вітчизняних підприємств є зростання рівня їхнього конкурентного потенціалу з урахуванням ефективного правового регулювання захисту економічної конкуренції, зокрема, в контексті проведення економічних реформ в Україні. Це зумовило вибір теми та актуальність наукової роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий науковий внесок у формування, оцінювання та розвиток конкурентного потенціалу підприємства зробили такі вчені-економісти, як І.В. Балабанова, А.В. Гриньов, О.С. Другова, Н.П. Карачина, І.М. Кирчата, О.О. Коковіхіна, Т.В. Смелянець, Р.А. Толпежников, Л.А. Янковська та ін. [1–8]. Водночас прикладні аспекти відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції розглядаються у працях таких учених-юристів: О.О. Бакалінської, Є.Ф. Бобонича, Н.М. Корчак, І.А. Шуміло та ін. [9–13]; регулюються нормами національної нормативно-правової бази, зокрема Законом України «Про захист економічної

конкуренції» [14], Законом України «Про захист від недобросовісної конкуренції» [15], Законом України «Про Антимонопольний комітет України» [16] тощо.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Однак, як свідчать результати аналізу наукових праць [1–13] та вітчизняного законодавства (законодавчих і нормативно-правових актів) за проблемою [14–16], нині залишаються проблемні питання діагностики конкурентного потенціалу підприємства та відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Метою наукової роботи є формування та розвиток теоретико-методологічних та методичних засад діагностики конкурентного потенціалу підприємства з урахуванням відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Виклад основного матеріалу дослідження. З огляду на результати аналізу публікацій та практичних матеріалів різних авторів за проблемою [1–8], виникає гостра необхідність

в уточненні сутності економічної категорії (поняття) «конкурентний потенціал підприємства».

Так, І.М. Кирчата [1] вважає, що під конкурентним потенціалом підприємства слід розуміти систематизований комплекс відповідних узгоджених між собою ресурсів та можливостей внутрішнього середовища підприємства, який спрямований на формування конкурентних переваг за умов постійної зміни зовнішнього середовища і обмеженості ресурсів з метою досягнення конкурентних цілей та їх раціонального використання в подальшому задля забезпечення високого конкурентного статусу підприємства [1]. Водночас І.В. Балабанова [2] стверджує, що конкурентний потенціал підприємства – це певна сукупність внутрішніх та зовнішніх можливостей підприємства відповідно до середовища його функціонування, за результатами реалізації яких підприємство (суб'єкт господарювання) формує конкурентні переваги та забезпечує собі стійку позицію на ринку серед підприємств-конкурентів [2]. Натомість О.О. Коковіхіна [3] розглядає конкурентний потенціал підприємства як набір ресурсів та можливостей підприємства, що забезпечують набуття ним конкурентних переваг за умов частих змін зовнішнього середовища та сприяють досягненню поставленої мети задля підвищення рівня конкурентоспроможності на ринку [3].

Поряд із тим результати вивчення праці науковців [4] вказують на те, що під конкурентним потенціалом підприємства також треба розуміти оцінку можливостей підприємства стосовно нагромадження ним ресурсів за певний проміжок часу, потрібних для створення конкурентних переваг [4, с. 149].

Т.В. Смелянець [5] дотримується думки, що конкурентний потенціал підприємства являє собою потенційну можливість підприємства розробляти, виробляти та реалізовувати продукцію, що є конкурентоздатною на ринку [5].

Що стосується класифікації, то конкурентний потенціал підприємства доцільно поділяти за [6, с. 24] (О.С. Другова): 1) складністю формування (за рахунок ресурсів; за рахунок здійснення певних видів діяльності); 2) цілями формування (забезпечує функціонування підприємства; забезпечує розвиток підприємства; забезпечує виживання підприємства); 3) цілями реалізації (забезпечує досягнення поточних цілей; забезпечує досягнення стратегічних цілей); 4) стійкістю конкурентних переваг (базується на стійких конкурентних перевагах; базується на нестійких конкурентних перевагах); 5) рівнем реалізації (реалізований конку-

рентний потенціал; перспективний конкурентний потенціал).

Крім того, у літературному джерелі [1] зазначено, що конкурентний потенціал підприємства – це сукупність таких потенціалів: виробничого, управлінського, трудового, маркетингового, інформаційного, фінансово-економічного та інноваційного [1].

У цьому контексті І.В. Балабанова [2] виокремлює такі види потенціалів у структурі конкурентного потенціалу підприємства, а саме: потенціал конкурентного оточення підприємства; потенціал інформаційних технологій підприємства; потенціал соціально-економічних можливостей підприємства; потенціал інноваційних можливостей підприємства; потенціал конкурентної стратегічної спрямованості підприємства; потенціал конкурентного інструментарію підприємства; потенціал конкурентного рейтингу підприємства.

Н.П. Карачина [7] акцентує увагу на тому, що складниками формування конкурентного потенціалу підприємства є виробничий, управлінський, кадровий, маркетинговий, фінансовий та інформаційно-інноваційний потенціали [7, с. 169]. Водночас О.О. Коковіхіна [3] вважає, що конкурентний потенціал підприємства необхідно аналізувати з позиції поєднання ресурсного та управлінського потенціалів [3].

Беручи до уваги зазначене, О.С. Другова [6] пропонує розглядати (досліджувати) конкурентний потенціал підприємства, виходячи з таких позицій: функціональної (можливості, здатності та конкурентної сили); ресурсної (ресурсів, джерел, засобів та запасів); структурної (сукупності компонентів, складових частин терміну «потенціал»); результативної (кількості конкурентних переваг, кількості цілей, що досягнуті) [6, с. 20]. Окрім того, науковець [6] зазначає, що оцінювання конкурентного потенціалу підприємства доцільно проводити за такими основними видами потенціалів (які у сукупності формують конкурентний потенціал) [6, с. 45]: 1) фінансовий потенціал (розраховується за: рівнем ефективності використання фінансових ресурсів; дохідністю підприємства; податковими навантаженнями; рівнем наявних фінансових ресурсів тощо); 2) виробничий потенціал (обчислюється за: рівнем виробничих потужностей; валовим обсягом виробництва; кількістю та рівнем використання основних засобів); 3) трудовий потенціал (визначається за: рівнем кваліфікації та рівнем відповідності працівників вимогам виробництва; продуктивністю праці; чисельністю працівників); 4) збутовий потенціал (характеризується:

ринковою часткою підприємства; рівнем відповідності торговельної марки підприємства вимогам конкурентного ринку); 5) управлінський потенціал (відображає: структуру управління підприємством; систему документообігу; рівень ефективності системи управління; швидкість реагування системи управління).

Поряд із тим у науковій праці проф. А.В. Гриньова [8] зазначено, що до основних (ключових) принципів формування конкурентного потенціалу підприємства доцільно зараховувати [8, с. 57]: принцип системного підходу (передбачає оцінювання всіх елементів та процесів системи управління на основі їх взаємодії, а також під впливом внутрішніх і зовнішніх чинників); принцип комплексного рішення (забезпечує досягнення підприємством балансу та пропорційності його ресурсних можливостей); принцип інтегрування і синергетики.

У свою чергу, діагностика конкурентного потенціалу підприємства передбачає [8, с. 56] (А.В. Гриньов): 1) аналіз елементів потенціалу, під якими слід вважати фінансово-економічні, виробничо-технологічні, маркетингові, інтелектуальні та трудові можливості підприємства; 2) проведення кількісної та якісної оцінки елементів потенціалу; 3) визначення взаємозв'язків між елементами потенціалу.

На підставі виконаних досліджень, а також враховуючи інформацію у наукових джерелах [1–8; 17] встановлено, що: 1) діагностика конкурентного потенціалу підприємства – це процес ідентифікування, аналізування та оцінювання рівня конкурентних можливостей підприємства за відповідними бізнес-індикаторами з метою формування його конкурентних переваг, визначення якісного нового рівня розвитку та формування перспектив діяльності підприємства з урахуванням наслідків за порушення законодавства про захист економічної конкуренції; 2) ключовими бізнес-індикаторами системи конкурентного потенціалу підприємства є [17]: рівень (або інтегральний індикатор) фінансового потенціалу; рівень виробничого потенціалу; рівень трудового потенціалу; рівень соціально-економічного потенціалу; рівень інноваційно-інвестиційного потенціалу; рівень інформаційного потенціалу.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що результати дослідження доцільно використати для вирішення проблем правового регулювання захисту економічної конкуренції, особливо в умовах проведення економічних реформ в Україні.

Що стосується відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції, то під нею слід розуміти правовідносини у сфері охорони, що виникають

між органом державної влади та порушником правил з метою застосування до суб'єкта антиконкурентного правопорушення певних примусових штрафних санкцій у визначеному процесуальному порядку [9].

Так, О.О. Бакалінська [10] зазначає, що на сьогодні порушення у сфері конкуренції чітко розподіляються на дві групи – монополістичні порушення та недобросовісна конкуренція [10]. На думку Н.М. Корчак [11], ключовими видами становлення юридичної відповідальності у сфері захисту економічної конкуренції є етапи: виникнення відповідальності, її конкретизації та здійснення [11, с. 49].

Варто зауважити, що захист прав суб'єктів господарювання (підприємств), що функціонують в умовах економічної конкуренції, можна здійснювати як у судовій, так і позасудовій формах [12, с. 73].

Виходячи із зазначеного, Є.Ф. Бобонич у власній науковій праці [13], ґрунтуючись на дослідженнях вітчизняного та зарубіжного законодавства, доводить, що в Україні необхідно запровадити програму, яка би дозволяла звільнення від відповідальності за порушення законодавства у сфері економічної конкуренції. Основа ідея цієї програми полягає у добровільному інформуванні суб'єктами господарювання органів Антимонопольного комітету України (далі – АМКУ) про випадки правопорушень [13].

Так, згідно зі ст. 50 «Порушення законодавства про захист економічної конкуренції» Закону України «Про захист економічної конкуренції» [14] (далі – Закон України від 11.01.2001 № 2210-III), основними (ключовими) порушеннями законодавства у сфері захисту економічної конкуренції є [14]:

- антиконкурентні дії, що є узгодженими;
- зловживання домінуючим (монопольним) становищем на ринку;
- антиконкурентні дії органів державної влади, органів адміністративно-господарського управління та контролю, органів місцевого самоврядування;
- невиконання рішень чи попередніх рішень органів АМКУ чи їх виконання не у повному обсязі;
- здійснення суб'єктами господарювання (учасниками узгоджених дій) таких дій, що заборонені ч. 5 ст. 10 «Узгоджені дії, які можуть бути дозволені» цього закону;
- здійснення делегування повноважень органами державної влади чи органами місцевого самоврядування у випадках, що заборонені згідно зі ст. 16 «Заборона делегування повноважень органів влади та органів місцевого самоврядування» цього закону;
- вчинення дій, що заборонені згідно зі ст. 17 «Заборона схилення до порушень зако-

нодавства про захист економічної конкуренції та їх легітиматії» цього закону;

- здійснення обмежувальної чи дискримінаційної діяльності, яка заборонена згідно з ч. 2 ст. 18 «Обмежувальна діяльність суб'єктів господарювання, об'єднань», ст. 19 «Неправомірне використання суб'єктом господарювання ринкового становища», ст. 20 «Дискримінація конкурентів суб'єктами господарювання» цього закону;

- здійснення обмежувальної діяльності згідно з ч. 1 ст. 21 «Обмежувальна діяльність об'єднань» цього закону;

- недодержання умов, що передбачені п. 2 ч. 3 ст. 22 «Концентрація суб'єктів господарювання» цього закону;

- порушення положень установчих документів суб'єкта господарювання, який створено за результатами концентрації, якщо такий випадок не призводить до обмеження конкуренції, що погоджені органами АМКУ;

- здійснення концентрації без отриманого на те відповідного дозволу органів АМКУ у разі, коли наявність такого дозволу є потрібною;

- неподання інформації органам АМКУ чи їх територіальним відділенням в установлені строки цими органами чи іншими нормативно-правовими актами;

- подання інформації у неповному обсязі органам АМКУ чи їх територіальним відділенням в установлені строки цими органами чи іншими нормативно-правовими актами;

- подання недостовірної інформації органам АМКУ чи їх територіальним відділенням в установлені строки цими органами чи іншими нормативно-правовими актами;

- створення перешкод у проведенні перевірок, огляду, вилучення або накладення арешту на майно, документи, предмети або носії інформації працівниками органів АМКУ чи органами територіального відділення;

- надання рекомендацій суб'єктами господарювання, їх об'єднаннями, органами державної влади, які схиляються до вчинення чи сприяють вчиненню правопорушень законодавства про захист економічної конкуренції;

- здійснення обмежень у господарській діяльності суб'єкта господарювання внаслідок того, що він звернувся до органів АМКУ чи їх територіальних органів про вчинене правопорушення законодавства про захист економічної конкуренції;

- невиконання учасниками узгоджених дій чи концентрації вимог та зобов'язань, які обумовлені у рішеннях про надання дозволу на здійснення узгоджених дій чи концентрації;

- здійснення обмежувальної діяльності, яка заборонена згідно зі ст. 21 «Обмежувальна діяльність об'єднань» цього закону.

Поряд із тим, відповідно до ст. 51 «Види відповідальності» Закону України від 11.01.2001 № 2210-III [14], суб'єкти господарювання, що вчинили правопорушення у сфері захисту економічної конкуренції, несуть відповідальність, що встановлена цим законом.

На винних (об'єднання чи суб'єктів господарювання, зокрема юридичних осіб, фізичних осіб або їх групи) можуть накладатися штрафи органами АМКУ (ч. 1 ст. 52 «Штрафи» Закону України від 11.01.2001 № 2210-III [14]).

У разі, коли суб'єкти господарювання зловживають монопольним становищем на ринку, до них може застосовуватись примусовий поділ за рішенням органів АМКУ (ч. 1 ст. 53 «Примусовий поділ» Закону України від 11.01.2001 № 2210-III [14]).

Згідно зі ст. 54 «Адміністративна відповідальність посадових осіб та інших працівників суб'єктів господарювання, органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю» Закону України від 11.01.2001 № 2210-III [14], винні особи, що здійснили правопорушення у сфері захисту економічної конкуренції, несуть адміністративну відповідальність. Окрім того, як засвідчує ст. 55 «Відшкодування шкоди», особи, яким завдали шкоду внаслідок порушення законодавства про захист економічної конкуренції, мають право звернутися до господарського суду із заявою про відшкодування завданої шкоди [14].

Щодо недобросовісної конкуренції, то згідно зі ст. 20 «Види відповідальності» Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» [15] винні особи за вчинення дій, що визначаються як недобросовісна конкуренція (дії, що суперечать торговим чи іншим чесним звичаям у господарській діяльності (ст. 1 «Недобросовісна конкуренція»)), несуть відповідальність, передбачену цим законом. Окрім того, на підставі вчинення суб'єктами господарювання дій, які визначаються як недобросовісна конкуренція, на них накладається штраф у визначеному розмірі (ст. 21 «Накладення штрафу за недобросовісну конкуренцію») [15].

Слід зазначити, що головним органом, на який покладено здійснення контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції, є АМКУ (ст. 3 «Завдання Антимонопольного комітету України» Закону України «Про Антимонопольний комітет України» [16]).

Поряд із тим, як свідчить аналіз літературних джерел [18–21], основною детермінантою правопорушень у сфері захисту економічної

конкуренції здебільшого є непослідовна, а часом і відверто суперечлива політика України щодо регулювання економічних відносин. У цьому контексті на особливу увагу заслуговує робота «Злочин та покарання: економічний підхід» (Crime and punishment: an economic approach [21]) Лауреата Нобелівської премії з економіки (1992) Г.С. Беккера (Gary S. Becker), який виразив очікувану користь від вчинення правопорушення такого формулою [18, с. 118; 20, с. 3-4; 21]:

$$EU = (1 - p)xU(Y) + pxU(Y - f) = U(Y - px f),$$

де EU – очікувана корисність (expected utility) від злочину, p – ймовірність засудження правопорушника, Y – доход від злочину, U – функція корисності (utility) злочинця, f – покарання за злочин [18, с. 118].

Згідно з економіко-математичною моделлю *G. Becker-a*, потенційний злочинець має такі дві альтернативи: 1) вибір злочинної діяльності (при $EU > 0$); 2) вибір законослужняної поведінки (при $EU < 0$) [18, с. 118; 20, с. 3-4; 21]. Звідси очевидно, що у сфері економіки, бізнесу та управління виникає необхідність розроблення ефективних і результативних заходів впливу юридичного характеру, які б дали змогу зробити економічно невигідним здійснення правопорушень у сфері захисту економічної конкуренції.

Висновки

Виходячи з результатів досліджень наукових праць [1–13; 17–21], національної нормативно-правової бази [14–16], а також практики сьогодення, можна зробити висновок, що розвиток вітчизняних підприємств значною мірою залежить від: зростання рівня їхнього конкурентного потенціалу; вирішення проблем правового регулювання захисту економічної конкуренції в Україні. Встановлено, що ключовими бізнес-індикаторами системи діагностики конкурентного потенціалу підприємства є:

- рівень (або інтегральний індикатор) фінансового потенціалу;
- рівень виробничого потенціалу;
- рівень трудового потенціалу;
- рівень соціально-економічного потенціалу;
- рівень інноваційно-інвестиційного потенціалу;
- рівень інформаційного потенціалу.

З'ясовано, що: 1) основною детермінантою правопорушень у сфері захисту економічної конкуренції переважно є непослідовна, а часом і прямо суперечлива політика України щодо регулювання економічних відносин; 2) внаслідок порушення законодав-

ства України про захист економічної конкуренції до керівників підприємств може застосовуватись юридична відповідальність.

Перспективи подальших розвідок у даному науковому напрямі полягають у розробленні системи діагностики діяльності підприємства (суб'єкта господарювання) на засадах виокремлення та систематизації його діагностичних цілей з урахуванням такого складника (часткової діагностичної цілі), як діагностика конкурентного потенціалу підприємства з урахуванням відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції.

Список використаних джерел:

1. Кирчата І.М. Оцінка конкурентного потенціалу в системі управління конкурентоспроможністю підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» / І.М. Кирчата. – Маріуполь, 2007. – 20 с.

2. Балабанова І.В. Управління конкурентною раціональністю: теорія і методологія : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами екон. діяльності)» / І.В. Балабанова. – Донецьк, 2009. – 40 с.

3. Коковіхіна О.О. Управління конкурентоспроможністю вагоноремонтних підприємств залізничного транспорту : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами екон. діяльності)» / О.О. Коковіхіна. – Х., 2010. – 20 с.

4. Толпежников Р.А. Понятійний апарат економічної категорії "конкурентний потенціал підприємства" / Р.А. Толпежников, А.Р. Ткачева // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2014. – Вип. 1 (10), Т. 1. – С. 143–150.

5. Смелянець Т.В. Формування конкурентного потенціалу аграрних підприємств : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами екон. діяльності)» / Т.В. Смелянець; Міжн. ун-т бізнесу і права. – Херсон, 2011. – 166 с.

6. Другова О.С. Оцінка конкурентного потенціалу підприємств машинобудування : дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (за видами екон. діяльності)» / О.С. Другова; Нац. техн. ун-т «Харків. політехнічний ін-т». – Харків, 2015. – 291 с.

7. Карачина Н.П. Конкурентний потенціал та його роль у формуванні конкурентоспроможності підприємства / Н.П. Карачина // Економічний простір. – 2014. – № 86. – С. 164–172.

8. Гриньов А.В. Концептуальні засади системного управління конкурентними потенціалом машинобудівного підприємства / А.В. Гриньов // Энергосбережение. Энергетика. Энергоаудит. – 2013. – № 6 (112). – С. 54–57.

9. Шуміло І.А. Відповідальність за порушення законодавства про захист економічної конкуренції : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид.

наук : спец. 12.00.04 «Господарське право; арбітражний процес» / І.А. Шуміло. – Донецьк, 2001. – 17 с.

10. Бакалінська О. Захист економічної конкуренції: окремі питання правового регулювання [Електронний ресурс] / О. Бакалінська. – Режим доступу : <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=868>.

11. Корчак Н.М. Процесуальні форми конкретизації юридичної відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції / Н.М. Корчак // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. – 2007. – № 4 (5). – С. 49–53.

12. Корчак Н.М. Форми захисту прав і законних інтересів учасників економічної конкуренції за законодавством України / Н.М. Корчак // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. – 2008. – № 3. – С. 69–73.

13. Бобонич Є.Ф. Звільнення від відповідальності за порушення законодавства України про захист економічної конкуренції / Є.Ф. Бобонич // Журнал східноєвропейського права. – 2015. – № 11. – С. 11–15.

14. Про захист економічної конкуренції : Закон України від 11.01.2001 № 2210-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 12. – Ст.64.

15. Про захист від недобросовісної конкуренції : Закон України від 07.06.1996 № 236/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 36. – Ст. 164.

16. Про Антимонопольний комітет України : Закон України від 26.11.1993 № 3659-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 50. – Ст. 472.

17. Скриньковський Р.М. Діагностика фінансового, виробничого, трудового, соціально-економічного та інноваційно-інвестиційного потенціалів і аналіз потенційних ризиків підприємства в умовах невизначеності / Р.М. Скриньковський // Проблеми економіки. – 2015. – № 2. – С. 186–193.

18. Нежурбіда С.І. “Неокласичний” напрям теорій причин злочинності: погляди Gary S. Becker-а на причини злочину / С.І. Нежурбіда // Наук. вісник Чернівецького ун-ту. – Чернівці, 2012. – Вип. 618. Правознавство. – С. 115–120.

19. Дрьомін В.М. Інституціональна методологія в дослідженні злочинності / В.М. Дрьомін // Актуальні проблеми держави і права. – 2013. – Вип. 70. – С. 49–56.

20. Haga, William James (1987). A Survey of Economic Models of Criminal Behavior. Personnel Security Research and Educational Center. Monterey, California, 27 p.

21. Becker G. Crime and punishment : an economic approach / G. Becker // Journal of Political Economy. – 1968. – Vol. 76. – № 2. – P. 169–217.

В статті представлені концептуальні основи діагностики конкурентного потенціала підприємства на основі бізнес-індикаторів з метою рішення проблем правового регулювання захисту економічної конкуренції. Раскрыты ключевые прикладные аспекты юридической ответственности предприятия за нарушение украинского законодательства о защите экономической конкуренции.

Ключевые слова: підприємство, конкурентний потенціал, економічна діагностика, правове регулювання захисту економічної конкуренції, юридична відповідальність, очікувана користь від злочину.

The article presents the conceptual basis of diagnostics of competitive potential of the enterprise based on business indicators with the purpose of solving problems of legal regulation of economic competition protection. Reveals the key applied aspects of legal responsibility of the enterprise for violation of the national (ukrainian) legislation of economic competition protection.

Key words: enterprise, competitive potential, economic diagnostics, legal regulation of economic competition protection, legal responsibility, expected utility from crime.